

Crítica

BOIX, Lurdes; ROURA, Lluís. *L'Esca-la. Imatges de tres segles. L'Esca-la / Girona: Ajuntament/Girona, 2002. 355 p.*

JIMÉNEZ, Àngel; SUQUET, M. Àngels. *Observant el temps. Sant Feliu de Guíxols, 1860-1980. Sant Feliu de Guíxols / Girona: Ajuntament/Diputació, 2002. 197 p.a*

LLOP, Milena; SERRA, Carles. *Les mil i una... amb anxoves. Figueres / l'Esca-la: Brau/Ajuntament, 2003. 160 p.*

LÓPEZ, Albert. *Les excavacions de 1985, 89 i 92 a la vil·la romana dels Ametllers de Tossa. Tossa: Patronat de la Vil·la Romana dels Ametllers, 2001. 202 p.*

LORMAN, Josep. *Mar negra. Barcelona: La Galera, 2003. 173 p.*

MALLARACH I CARRERA, Josep Maria [ed.]. *Actes de les Primeres Jornades d'avaluació d'impacte ambiental del planejament urbanístic i territorial. Girona: Universitat de Girona, 2002. 202 p.*

MASCARELLA I ROVIRA, Jordi; SITJAR I SERRA, Miquel. *Llegendes i creences de vall de Núria i vall de Ribes. Sant Vicenç de Castellet: El Farell, 2003. 93 p.*

MAYANS BALCELLS, Pere. *Redescobrir l'Alguer. Barcelona: La Busca, 2003. 63 p.*

MELCIÓ, Josep M.; PUIGDEVALL I DIUMÉ, Narcís. *Vells camins i antics hostals de la Garrotxa. Olot: Llibres de Batet, 2002. 222 p.*

Memòria 1997-2001. Institut de Química Computacional. Girona: Universitat de Girona, 2003. 145 p.

MERCADER, Joan. *El triomf del record. Barcelona: Viena, 2002. 160 p.*

MUNTADA, Lluís. *Canvi d'agulles. Barcelona: Proa, 2003. 160 p.*

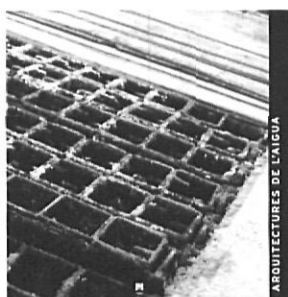
Amb l'aigua, un piló de coses més

BOVER, Andreu; OLIVERAS, Josep M. **Arquitectures de l'aigua.** Museu de l'Aigua/Fàbrica de Gel. Salt/Girona, 2003.

Parlen de l'aigua i James Joyce, al fragment de l'Ulisses que obre el llibre, descriu la seva universalitat, de l'oceà al gerro de les flors. Parlant de l'aigua un grup de persones convocades per Josep M. Oliveras ens han parlat, gairebé invariablement, de la seva infantesa, dels seus orígens...

Fotografies de prop i encara de més a prop, per veure-hi més enllà del que els ulls ens retornen. Seguint el fil de la prosa poètica de Víctor Sunyol, l'aigua hi és present sovint més implícita que fotografiada, flueix per la nostra ment mentre els diferents autors van retardant les raons de la seva relació amb aquest líquid, escorredís i quotidià, sublim i senzill alhora.

Andreu Bover hi ha aportat el discurs del museòleg i ha animat a protegir un patrimoni tristament amenaçat. Descriu les raons de l'abandó, la poca sensibilitat pública i privada envers uns vestigis que, potser perquè remetent a l'humil món del treball, potser perquè no són prou «bells», no commouen prou l'ànima dels qui hi podrien fer quelcom. Al principi del llibre Edgar Morin afirma: «És necessari que el passat sigui mort per poder-lo fer ressorgir estèti-

ARQUITECTURES DE L'AIGUA

cament». Moltes vegades, però, es fa massa tard.

Bover també analitza i documenta aquells casos en què s'ha mantingut el vincle entre el passat de l'objecte actiu i el present testimonial dels qui el varen viure i no volen que desaparegui perquè forma part d'ells mateixos.

De fet, el mateix ha fet Josep M. Oliveras en retratar i triar les imatges: ens parla d'ell, de la seva infantesa a Salt, entre la sèquia i el Ter; de la seva mare, treballadora a la fàbrica Coma Cros, a qui dedica el llibre; de les màquines, que ens diuen tantes coses des del seu silenci mut.

José M. Oliveras és qui ha escoltat els sons de l'aigua, i encara més pregonos, els silencis dels ginys i aparells per fer-la treballar. A més, el fotògraf ha fet escoltar els sons al músic, Xavier Maristany, i ell n'ha extret melodia del record, entre els sorolls escardalencs captats al costat de les imatges.

Entremig, catorze persones —fotògrafs, arquitectes, escriptors, poetes, naturalistes, periodistes, biòlegs,

antropòlegs, historiadors, crítics de cinema...— ens han parlat de la seva aigua i, en parlar-ne, sovint han recuperat de nou la seva infantesa. Com el llibre, l'aigua ens porta al passat, com a origen de tot el que som ara.

Per sobre del plaer estètic que ens produeix la lectura/contemplació d'aquesta obra, si algun valor indiscutible se li ha de donar és aquest testimoni que ens somou com a individus i com a societat, amb ànim de refrescar i comprometre el lector en una sensibilitat que eviti la pèrdua sense remei d'aquests racons de la nostra història.

Arquitectes de l'aigua refà, amb imatge, paraula i so, aquell vincle de l'home amb el seu passat, fixat en les presències tètriques, màgiques i sobretot nostàlgiques de velles instal·lacions i aparells rovellats.

Les fotografies són alhora enigmàtiques, tecnològiques i humanes i permeten lectures transversals, tan en la línia del nostre temps. Si ens fixem en els noms de la maquinària —Nueva Vulcan, Planas Flaquer y Cia, La Maquinista Terrestre i Marítima...— sentim ressonàncies obreres i industrials. Les cases seriades de les colònies industrials reviu històries humanes. Els ginys i el gest oblidat per sempre remetent al darrer dia, quan algú va deixar l'eina penjada a la paret per no tornar-hi l'endemà. Les fotografies ens fan imaginar i intuir els seus

estadants, aquells treballadors que giraven el mànc de la comporta i del contrapès, els que vigilaven voltímetres, amperímetres i corretges, apuntaven a la pissarra, treballaven renovant el pacte de l'home amb la natura, domesticant la força de l'aigua per fer treballar centenars de màquines i milers d'obreres i obrers. Eren els nostres besavis, avis i fins i tot els nostres pares. Mereixen, doncs, un homenatge coral com el que tenim a les mans, i calia dedicar-lo a una mare, com a origen també del que som i del que podem arribar a ser, amb l'ajut de l'aigua, que esdevé el símbol universal de la vida i el motor de progrés més preuat i, tristament, més menystingut alhora.

Rosa Maria Gil

Unes històries incorrectes

XUCU-PA
Només ho sel·la.
 Origami Produccions, 2003

Xucu-pa és una formació de sis músics que «se sel·len tant a un conjunt com un pollastre a una tita *carnelloses*», com diuen ells mateixos. Fa vint-i-dos anys que volten, però s'han prodirat molt poc. El seu marc natural d'actuació és Olot i les comarques de Girona, però puntualitzen que el seu hàbitat d'influència no passa del menjador de

casa seva. Es defineixen com a representants del «rock bacó olotí», malgrat que no tenen precursors ni seguidors coneguts, ni hi ha ningú que expliqui històries com les seves. Són en Carlus Fontfreda (guitarra i veu), en Ton Torné (guitarra i veu), en Pam Vila (baix i veu), en Mon Vilanova (bateria), en Jaume Dorca (saxo i veu) i en Jordi Sabater (teclats), i toquen només pel plaer de passar-s'ho bé. I prou. D'animalades en diuen moltes i, quan canten, encara més, perquè han tingut temps de rumiar-les.

Aquesta primavera, Xucu-pa ha tret al mercat un CD de tapes dures amb el títol *Només ho sel·la* —els d'Olot ho diem així, quan ens ho sembla—. Fins ara, havien editat un *Disco Mut*, que era un llibret il·lustrat dels seus primers textos (1985); *Ja estem en ànta*, una casset amb sis cançons (1987); *Sardines Bordes* (1992), un CD i casset amb onze cançons, i han col·laborat en els CD *5 Anys de Rock a Girona* (1994), *Fin de Cèltas* (1995) i *Cançons d'Olot* (2001). Publicat pel segell

Origami Produccions, *Només ho sel·la* té una portada molt suggerent d'en Pitu Creus i en Marcel Dalmau que «ho sel·la ben bé», i defineix sense equívocs l'esperit del grup i el contingut de les seves lletres.

Les històries que expliquen són incorrectes formalment i políticament, però estan expressades sense cap prejudici. Tampoc no tenen malícia, malgrat un embolcall de falsa crítica casolana, perquè els seus temes estan permanentment de moda. Toquen segons un esquema musical de rock àcrata, com els surt de l'ànima, mentre els quadri la rima, més anàrquica encara. S'expressen amb una franquesa tan rotunda que les seves peces causen una hilaritat gairebé permanent; primer, per l'ocurrència i una descripció sorprenent de les situacions, però també, per la quotidianitat de les accions. Tot això, amant amb una extraordinària dosi d'escatologia i volguda irreverència. Amb el llenguatge propi —gairebé exclusiu— d'Olot i la Garrotxa, parlen de la condició dels *rodriques* a l'estiu, de la seva particular visió sobre la higiene i les relacions de parella —relacions sexuals, volem dir—, del pas del temps i la decrepitud progressiva, o de l'atractiu que tenen els cossos lletjos —els seus—. Qüestions ben domèstiques, al cap i a la fi... Encara que a alguns no els ho sel·li.

Joan Oller

Un llibre engrescador i necessari

DIVERSOS AUTORS.
L'Aulet,
una reflexió educativa.
 CEIP L'Aulet.
 Celrà, 2002.

Són força les escoles que a casa nostra aprofiten alguna data cronològica per escriure sobre la seva escola. Que si fan cent anys de l'obertura de l'escola, que si fa cinquanta anys de l'edifici escolar, etc. Els de l'escola pública de Celrà han aprofitat que fa 25 anys estrenaven edifici per publicar un esplèndid llibre intítulat *L'Aulet, una reflexió educativa*.

Es tracta d'un llibre col·lectiu amb escrits de moltes persones: mestres, alumnes i pares, actuals i antics, dels que ja són fora de l'escola. Un llibre ben imprès i millor escrit que convidi a la lectura. Una lectura que de cap manera es converteix a assabentar-se d'una relació cronològica dels fets que hi han passat aquests darrers 25 anys.

El que cal tenir present a l'hora de llegir el llibre, perquè aquest llibre s'ha de llegir i no pas fullejar, és el subtítol: «Una reflexió educativa». Per tant, no solament s'hi desglossen a grans trets les grans etapes d'aquest darrer quart de segle —els inicis, la transició, la dècada dels vuitanta, etc.—, sinó que, i això és més important, hi podem

NADAL, Joaquim. *Emilio Grahit y Papell; memorias de un alcalde gerundense*. Girona: Ajuntament / Institut d'Estudis Gironins / Patronat Francesc Eiximenis, 2003. 216 p.

NADAL, Joaquim; OLIVERAS, Josep M. *La Catedral de Girona*. Barcelona: Lunweg, 2003. 269 p.

NOGUÉ I PUIGVERT, Pep. *La cuina de l'arròs de Pals. De l'Orient a l'Empordà*. Valls: Cossetània, 2003. 205 p.

OLIVER, Xavier. *El parc natural de la zona volcànica de la Garrotxa*. Olot: Llibres de Batet, 2003. 72 p.

OLLER, Joan. *Espai natural de l'Alta Garrotxa. Guia del patrimoni històric i cultural*. Olot: Llibres de Batet, 2002. 59 p.

PAGESPETIT I BLANCAFORT, Lluís. *111 fonts del Montseny i molts indrets per descobrir*. Sant Vicenç de Castellet: El Farell, 2003, 141 p.

PARAREDA, Albert. *Via fora, lladres!* Barcelona: Barcanova, 2003. 222 p.

PARAROLS, Francesc. *Un català a l'Exèrcit Roig*. Girona: CCG, 2002. 207 p.

PARERA I COLL, Baltasar. *L'arròs de Pals. Del camp a la cassola*. Palafrugell: Edicions Baix Empordà, 2003. 171 p.

PEIDRÓ I RAMI, Eliseu. *Arquitectura romànica religiosa de la Selva*. Barcelona: Unió Excursionista de Catalunya de Sants, 2003. 89 p.

PLA, Xavier; AGUILÓ, Anna. *La Poètica de la banalitat: actes de la Jornada d'estudi cinquanta anys d'El carrer estret*. Girona: Universitat de Girona, 2003. 69 p.

PUIG, Irene de. *Persensar: percebre, sentir i pensar*. Vic/Girona/Barcelona: Eumo / Universitat de Girona / Grup IREF, 2003. 335 p.

llegir les idees pedagògiques de fons que varen ser el motor d'un determinat estil de fer escola. Les assemblees, les sortides, etc. no es feien perquè sí, no eren per fer bonic, per mantenir l'anomenada d'escola renovadora. No. El que es feia a l'escola responia a uns plantejaments pedagògics, a una voluntat d'actuar d'una determinada manera, fruit del convenciment de bona part dels seus mestres, i al davant de tot, Antoni Domènec. Es pretenia la corresponsabilització de tots els implicats en la vida de l'escola.

Per això el llibre acaba amb un article que no sovinteja en altres publicacions d'aniversari. El text «Lectura pedagògica del projecte» és de Xavier Besalú i no pot ser més explícit. L'Aulet és un «projecte pedagògic» concret i des d'aquesta concepció han de ser llegides les pàgines del llibre.

A mesura que el llegia anava veient el seu contingut pedagògic i pensava que podria ser un bon text de lectura per a aquelles persones joves que volen ser mestres, i ¿per què no? també per als pedagogs i educadors socials. Ep! i si algun *profe* el vol llegir, segur que li farà bé. És un llibre que explica una manera de fer escola que respon a teories pedagògiques concretes. Et permet de veure com es realitza a la pràctica allò que a vega-

des se'ns ha explicat a classe. Posats a demanar m'ha recat que només s'hagi cenyit als darrers 25 anys, perquè el projecte ve d'abans; té una història més llarga.

Salomó Marqués

Una síntesi actualitzada i eficaç

DIVERSOS AUTORS.

Història del Gironès.

(Història de les comarques gironines, volum III)
Diputació de Girona, 2002. 902 pàg.

La *Història del Gironès* és el tercer volum d'una ambiciosa història comarcal que pretén, en un temps determinat, posar a l'abast de tots nosaltres la història global de les comarques gironines.

El llibre és, com els ja publicats i els que s'estan preparant, un treball d'equip fet amb les idees molt clares, circumstància que voldríem destacar i que fa d'aquesta col·lecció un

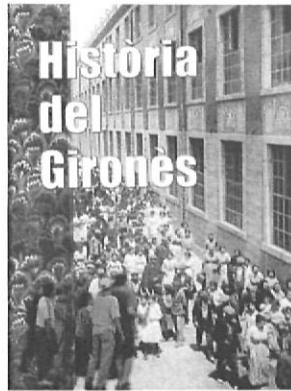
cas atípic i rar que per si mateix serviria per deixar de banda la polèmica generada —i que reneix en cada nou volum— sobre si calia i si era metodològicament correcte fer una història comarcal, i fins i tot acceptant-ho, si era escaient fer-la d'una comarca tan poc natural, tan moderna i amb tan poca entitat geogràfica i «històrica» com el Gironès. El fet d'encarregar-ne la direcció i execució al que podríem anomenar segona generació d'historiadors sortits de les aules de l'antic Col·legi Universitari i de la Universitat de Girona —una generació jove però amb un treball de recerca important al seu darrere i que ocupa càrrecs diversos com a docents i investigadors de la mateixa universitat, en l'ensenyament secundari, al capdavant d'arxius, com a tècnics de cultura o en altres tasques ben diverses— és no solament coratjós, sinó fantàstic, ja que els ha ofert la possibilitat d'escriure la *seua* història, de recrear una síntesi entenedora i eficaç, i trenca la tradició de deixar en mans d'autors de més edat, amb més bagatge i anys al seu darrere, les obres de síntesi. Aquest és el gran mèrit de la col·lecció.

Tal com s'estructura l'obra, cada etapa històrica ha estat encomanada a un o uns responsables que han tingut cura d'encarregar uns apunts detallats i monogràfics a altres historiadors de

la seva confiança. És aquí, precisament, on de vegades han participat historiadors més veterans, amb una complicitat que enriqueix el resultat final, on s'agermanen les dues generacions i els dos grups, però també on s'obre la porta a altres historiadors novells que tenen molt a dir, que ho diuen bé i que asseguren el rigor i la continuïtat en aquest camp.

Una comarca com la del Gironès plantejava, molt més que cap altra, l'enorme pes mort que representa dins del conjunt global el paper històric de la ciutat de Girona. Certament, l'ombra de la ciutat és llarga i pesant i condiciona els diferents capítols. Tanmateix, s'ha intentat donar protagonisme i fer aflorar la vida de pobles i viles i de la gent que els habitava. Només cal donar un cop d'ull a les il·lustracions per adonar-nos de l'esforç, de vegades titànic i impossible, fet en aquesta direcció.

El llibre aconsegueix, amb escreix, el que es proposava: ser una síntesi actualitzada i eficaç, llegidora i ben feta, amb solvència; una aproximació de bon nivell que pot servir al lector interessat i culte, al professor o a l'historiador. L'estructura en capítols cronològicament ordenats permet trobar el que es cerca sense dificultats. Si bé no és —no ho pretenia— una obra de lectura, res no impedeix

que ho puguí ser. L'amenitat, sense pèrdua de seriositat, i els textos intercalats ho fan possible. L'edició formal és elegant i acurada, d'un nivell excel·lent.

El darrer paràgraf de la introducció del llibre acaba amb aquests mots: «Segurament, en el moment d'editar aquest llibre, els continguts de l'obra ja començaran a quedar superats per noves investigacions i aportacions. No obstant això, si hem aconseguit fer, encara que sigui mínimament, un pas endavant en el coneixement històric d'aquest territori ens podem sentir satisfets».

Certament, una producció massa llarga, un temps excessiu entre la idea i la concreció anaven en contra de la vigència absoluta del llibre. Aquest n'és, potser, l'aspecte menys positiu. Tanmateix, és un aspecte menor i, per altra banda, insoluble.

Josep M. Nolla

Memòria i referent per a la posteritat

MOLINA FIGUERAS, Joan (ed.)
Bernat Martorell i la tardor del gòtic català. El context artístic del retaule de Púbol.
 Museu d'Art de Girona, 2003.
 320 pàgines.

Els catàlegs publicats que soleix acompanyar la majoria d'exposicions són una via excel·lent per tal de fer públics les anàlisis i els estudis realitzats al seu entorn, i també un mitjà molt eficaç per perllongar-los més enllà de la seva eventualitat i conservar-los en la memòria. En aquest cas, l'exposició «Bernat Martorell i la tardor del gòtic català» que es va poder veure al Museu d'Art de Girona a principi d'any ha quedat singularment reproduïda en forma d'un extens catàleg de més de tres-centes pàgines.

A primer cop d'ull hom pot copsar un dels objectius principals en la seva elaboració: transcriure tan fidelment com fos possible l'exposició, seguint el fil discursiu que aquesta va prendre, recuperant alguns dels textos i il·lustrant les peces en forma d'imatge. El catàleg es divideix en quatre grans apartats: *Perfils de Bernat Martorell*, *Il·lustres coetanis*, *Les dues cares del retaule de Púbol* i les seves *Restauracions*. Els tres primers estan constituïts per una sèrie de textos que complementen les obres protagonistes de l'exposició: el retaule de Púbol, algunes de les obres més significati-

ves de Bernat Martorell i diferents exemples de les produccions d'altres artistes gironins coetanis, com Joan Antígó i Honorat Borrassà.

Una altra finalitat intrínseca del catàleg ha estat la de contextualitzar l'exposició des de diferents àmbits i qualificada de l'obra i l'època de Bernat Martorell i el seu entorn. Per això, cadascun d'aquests apartats disposa, a més d'un seguit d'articles realitzats per diferents historiadors i estudiosos de l'art, que treballen des de fa temps en algun dels temes pertanyents a l'exposició. Hi trobem, doncs, estudis de Frederic-Pau Verrié, Josefina Planas, Pere Freixas, Francesc Ruiz, Joan Molinas o Joaquín Yarza.

Però possiblement allò que dona una especificitat excepcional al catàleg ha estat el de dedicar un últim apartat a la història i a la restauració que es feu del retaule de Sant Pere de Púbol. En aquesta secció

PUIGBERT I MANEL·LA, Laura. *Castellfollet de la Roca. Imatges i records*. Barcelona: Viena, 2003. 60 p.

PUY I JUANICO, Josep. *Pobres, orfes i dements. La beneficència a Girona (1849-1885)*. Girona: Ajuntament, 2002. 249 p.

RACIONERO, Lluís. *Converses amb Pla i Dalí*. Barcelona: Edicions 62, 2002. 158 p.

RIERA I PAIRÓ, Albert. *Bàscara*. Girona: Diputació, 2002. 96 p.

ROCA, Maria Mercè. *L'últim tren*. Barcelona: Columna, 2003. 184 p.

ROMEU I FIGUERAS, Josep. *El comte Arnau. La formació d'un mite*. Sant Vicenç de Castellet: El Farell, 2002. 126 p.

ROVIRA, Teresa; TERRADAS, Robert. *Arcadi Pla i Masmiquel*. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2003. 109 p.

SALA I PLANA, Joan. *Josep Berça Boix*. Olot: Llibres de Batet, 2002. 134 p.

SANTAEULÀLIA, J. N. *Ulls d'aigua*. Barcelona: Columna, 2003. 248 p.

SHAKESPEARE, William [trad. Salvador Oliva]. *Els sonets*. Barcelona: Edicions 62 / Empúries, 2003. 366 p.

SOLÀ COLOMER, Xavier. *Sant Feliu de Pallerols*. Girona: Ajuntament, 2002. 96 p.

SOLANA SOLANA, Miguel. *La gent de Palafrugell: població i migració del segle XV al segle XX*. Girona: Ajuntament/Diputació, 2003. 124 p.

SOLER PERICH, Lluís. *El pou de glaç de Vilanna a Bescanó*. Bescanó: Ajuntament, 2002. (Planes d'Història de Bescanó)

SOLER, Narcís; MAROTO, Julià; RAMIÓ, Sònia. *Les coves prehistòriques de Serinyà*. Girona: Museu d'Arqueologia, 2001. 78 p.

se'ns explica minuciosament el procés de restauració, les particularitats d'aquesta obra i les seves aventures i desventures, a partir dels escrits de J. M. Xarrié, Victòria Humes, Glòria Finch, Josep Paret, Àngels Planell, Pere Rovira i Maria Rosa Ferrer.

D'aquesta manera és com es desglossa una exposició de transcendència cabdal per a la història i el coneixement de l'art del segle XV. Indiscutiblement, en aquest catàleg s'ha fet palesa l'envergadura de la mostra, i n'ha deixat un clar testimoni per a la posteritat.

Ibet Vila

La conquesta del pa

PARAIEDA, Àlbert.
Via fora, lladres!
Barceloneta, col·lecció Càlam,
Barcelona, 2003,
219 pàgines.

Aquest text és un retrat didàctic del període remença i de la convulsa edat mitjana catalana, basat en fons d'historiadors clàssics (Rovira i Virgili, Pella i Forgas, Chia) o més moderns com Vives o Fredman. Parareda no amaga la seva simpatia envers els pagesos revoltats, en un plantejament molt similar al de l'escriptor Maallouf en *Les Croades vistes pels àrabs*, on la presa de partit de l'autor no origina una tergi-

versació dels fets, sinó que ens apropa a una època llunyana amb la tècnica del reportatge i l'emfasització d'una òptica concreta. En aquest cas, descobrim una realitat de desigualtats on els pagesos de la Muntanya gironina romanen lligats a la terra (serfs de la gleva), paguen gabelles i impostos ominosos.

La narració ens apropa figures com Verntallat i, especialment, Pere Joan Sala, líders rebels, seguint, en paraules de l'autor, «els vectors econòmics, socials i humans» del període. Es contextualitza així la lluita pagesa en el marc de la guerra civil catalana i la política de la monarquia que, tot i la seva simpatia per la causa (com a afebliment dels nobles) no es vol enemistar amb la Viga, el partit dels senyors i l'oligarquia urbana. En un període que demana nombroses referències geopolítiques, atès que la corona té massa pretendents (portuguesos, castellans o francesos) i que culmina amb la Sentència de Guadalupe (1486), que elimina els mals usos, tota compensació econòmica palesa l'èxit relatiu de la revolta, enfront d'una realitat europea on les jacqueries al regne francès, la lluita dels *levelers* anglesos, els hussites i d'altres reivindicacions armades del camp, són neutralitzades.

La lectura és àgil, gairebé de manual, fragmentada en apartats, però perfecta-

ment cohesionats i en ordre cronològic. Destaca un aparell crític bàsic i notes explicatives al final dels capítols. Els nous aires que es respiren són els del Renaixement, on l'home es reivindica com a element cabdal de la creació, al voltant del qual giren els estudis i les reflexions. Un món que vol sortir de la superstició i de l'ordre estamental.

Moisés de Pablo

Península nicolazziana

El Peninsular (1853-2003).
Història d'un hotel de Girona.
Testimoni i conversa d'Assumpció Nicolazzi amb J. Víctor Gay
Girona, Hotel Peninsular, 2003.
224 pàgines.

L'any 1853 va crear-se a la ciutat de Girona la Fonda de San Antonio, que, al llindar del segle XX, va adoptar el nom d'Hotel Peninsular. L'actual propietària, Assumpció Nicolazzi, es confessa amb el periodista J. Víctor Gay en el llibre *El Peninsular (1853-2003). Memòria d'un hotel de Girona*. Ella pertany a la quarta generació d'una família procedent d'una península on sant Antoni gaudeix d'un gran predicament: no pas la ibèrica —sant Antoni nasqué a Portugal—, sinó la italiana —aquest sant visqué molts

anys a Pàdua, ciutat on morí—. La fonda fou fundada per Pietro Nicolazzi Primatesta, un exiliat nacionalista devot, *naturalment*, d'aquest sant.

El llibre recull els esdeveniments més destacats d'aquests cent cinquanta anys d'història. Uns fan referència al funcionament de l'hotel, des del tracte familiar que la direcció sempre ha intentat oferir als treballadors fins al clima general, també familiar, amb els clients, tant els fixos com els més excepcionals, incloent-hi personatges com Ava Gardner o el mariscal Pétain. Nicolazzi subratlla l'important paper que han tingut les dones en aquest i en molts altres establiments similars. Uns altres fets tenen a veure amb la història de la ciutat. L'establiment hi enllaça per una circumstància geogràfica —es troba en l'indret que ocupava fins al moment de la desamortització de Mendizábal el convent de Sant Francesc, del qual encara queden alguns vestigis— i per una circumstància personal —l'actual propietària s'identifica amb la fe i esperit d'acolliment que caracteritza la vida monàstica—. Finalment, uns altres fets relacionen directament l'hotel amb episodis que van sacsejar tota la societat gironina, com ara la Guerra Civil, durant la qual l'hotel va ser col·lectivitzat, o els aiguats de 1940 i 1970, sobretot aquest últim, que

en va malmetre els arxius. Algunes disposicions legislatives van condicionar el desenvolupament de l'hotel, com la política de Manuel Fraga Iribarne al capdavant del Ministeri d'Informació i Turisme, que va prohibir que els menjadors dels hotels fossin restaurants oberts al públic. El menjador del Peninsular va haver de tancar.

Completen l'obra, que conté nombroses il·lustracions, textos de Narcís Jordi Aragó, Narcís Comadira, Josep M. Fonalleras, Jaume Fàbrega, Joan Ferrer, Enric Mirambell, Guillem Terribes i Joaquim Nadal, entre altres.

No es tracta d'un llibre d'història, però sí d'una obra plena d'ingredients útils per a qui vulgui estudiar-la a partir de la vida quotidiana de la ciutat de Girona que s'ha viscut durant un segle i mig en un mateix indret, que bé es podria anomenar la «península nicolazziana» en honor de la família que l'ha regentat d'ençà de 1853.

Josep Casellas

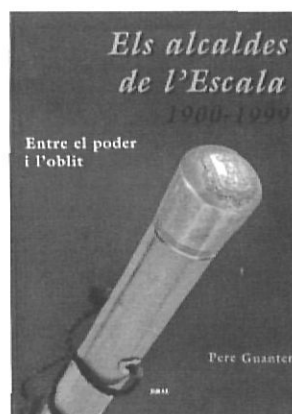
Alcaldes per a la història

GUANTER, Pere.
Els alcaldes de l'Escala (1900-1999).
Entre el poder i l'oblit.
Brau Edicions, Figueres, 2003.

D'entrada, pot semblar una exageració atorgar el qualificatiu d'excepcional a un llibre sobre els alcaldes del segle XX a l'Escala. De publicacions sobre alcaldes tothom n'ha vist una o altra, i justament l'Escala es caracteritza per ser capdavantera en la gestió del seu patrimoni cultural, cosa que dona lloc a molts llibres, publicacions periòdiques consolidades, audiovisuals i tota la varietat possible d'edicions en d'altres suports. Per tant, on rau l'excepcionalitat?

Habitualment, els llibres o publicacions sobre els alcaldes de tal lloc o tal altre, us puc ben assegurar que rarament superen l'estadi de la galeria de retrats. Els fa una gran il·lusió, als edils d'aquest país, sortir retratats en alguna publicació juntament amb els seus antecessors i successors. Així, els maldecaps que indubtablement comporta portar la vara municipal tenen almenys aquesta compensació simbòlica de passar a la història.

El llibre de Pere Guanter és tota una altra cosa. El fet d'historiar i descriure els alcaldes de l'Escala del segle XX és només el teló de fons d'un estudi excepcional de sociologia, economia, història i política, centrat en

l'àmbit local escalenc però —com passa en les obres punteres—, que el transcendeix i té una lectura general, d'interès per a tothom.

La ja constatada aptitud per a la bona gestió de l'alcalde, Josep Maria Guinart, en aquesta recerca i producció editorial, ha aconseguit una fita sorprenent: s'ha estalviat de contractar —i pagar— un equip de diversos sociòlegs, un parell d'economistes, un grup de documentalistes per buidar les dades, un estadístic per elaborar-les, algun historiadore, tal vegada un periodista... Pel cap baix, una dotzena d'especialistes cobrant en euros, que haurien suposat un impacte devastador en més d'una partida del pressupost escalenc. Per acabar-ho d'arrodonir, Pere Guanter, ha aconseguit fer la feina sense deixar de banda les seves altes responsabilitats a la Casa de la Vila, per les quals ja cobra a final de mes. Enhorabona!

Narcís Castells i Calzada